

Bagaméri Béla-emléktúra a Szelek barlangjába, felfedezőtúra Sólyomkővárra

Március utolsó hétvégéjére kétnapos kirándulást terveztünk, de úgy tűnt, hogy nem volt túl szerencsés a társítás, ugyanis a vártól sokkal kevesebben jelentkeztek. Éppen ezért úgy döntöttünk, hogy külön-külön szervezzük meg a kirándulásokat, s így már a helyek is beteltek, kezdődhetett a kaland. Szombaton a Szelek barlangjának csodálatos föld alatti világával ismerkedtünk meg, vasárnap pedig megtekintettük a Feketeerdő határában található Dubina-vízesést, majd a magaslakai Zichy-kastély érintésével Sólyomkővárra túráztunk medvehagymaszürettel összekötve.

KOVÁCS D. ZSUZSA

A Szelek barlangját kerestük fel március utolsó szombatján, amely a Király-erdőben, Vársonkolyos községtől 2 km-re délnyugatra, a Sebes-Körös bal partján található. Ez nemcsak Románia, hanem Délkelet-Európa leghosszabb barlangja, feltárt járatainak hossza jelen pillanatban meghaladja az 52 km-t, és még mindig vannak feltáratlan részei, éppen ezért a turisták számára nem látogatható barlang, nincsenek kiépített útvonalai, nincs benne világítás. Látogatása csak a Kolozsvári Amatőr Barlangász Klub által biztosított idegenvezetővel, előzetes egyeztetés alapján lehetséges, a barlang teljes hosszához viszonyítva rövid, mintegy 750 méteres, csodálatos, kalandos, látványos szakasz. A látogatói szakasztól eltekintve csak gyakorlott barlangászoknak ajánlott.

A Szelek barlangjának felfedezője, Bagaméri Béla, a kolozsvári EKE-sek Béla bácsija (Kolozsvár, 1922. augusztus 22. - 2013. június 29.) gépészmérnök, barlangkutató volt. A csoportunkban voltunk néhányan, akik még együtt túrázhattunk Béla bácsival, tőle hallhattuk a barlang felfedezésével kapcsolatos élményeit. Csodálatos élmény lehet egy barlang felfedezése, több évtizeden keresztül tartó kutatása, majd a felfedezés 50. évfordulójának megünneplése az utána következő barlangászokkal! Mindez megadatott Béla bácsinak, aki ekkor már 85 éves volt, az 50 éves évfordulóra kiadott könyvben pedig így emlékezett vissza élete egyik legkülön-

legesebb napjára: „Most, idős koromban, amikor már csak a múlt szép emlékeinek élek, 1957. április 7-ére visszatekintve, amikor felfedeztem a Szelek barlangját, igazából csak most érzem, hogy ez a nap volt életem legboldogabb napja. Képzletvilágomban kalandozva emlékeim látomásként jelennek meg előttem, és én újra ott vagyok a szeretett barlangomban, és újra átélem a felfedezés boldog perceit... Gondolatban most is ott járok az utánam következő fiatalokkal a természet lágy ölén és a barlangok csodálatos világának ösvényein, fel-fellobban előttem a tábornokok lángja, fülemben csendülnek az ismerős dallamok. Álmodozó lettem, mert az idő eljárt. Cserebogár, sárga cserebogár...”

Béla bácsi az 1940-es években került kapcsolatba az Erdélyi Kárpát-Egyesülettel. Rotaridesz István, az akkori EKE-titkár, a barlangász csoport vezetője túrávezetői tanfolyamán ismerkedett meg a barlangjárással. Ő volt az egyik élő kapocs a kommunista hatalom által 1948-ban betiltott és az 1991-ben újraalapított EKE között.

Fiatal korában sokat járt Sonkolyoson és környékén, ismerte a helyi lakosokat, elbeszélgetett velük, sok információt kapott tőlük. A helybeliek már régebről tudtak a barlang bejáratáról, a „Szelek odújáról”, de a bejárat annyira szűk volt, hogy még egy gyerek sem fért volna be. A lyukból kiáramló erős szél tűnt fel a helyi juhászoknak, akik nagy melegben oda húzódtak hűsölni. Béla bácsi 1957. április 7-én, a helyi bányász, Bodea Dumitru útmutat-

MÁTÓ-SZÉKELY ZSOLT

Mindenkit ámulatba ejtett a barlang feltárásának története

tására felkereste a Szelek odúját és kitágította a bejáratot. Egy ideig fejfelé mászott a szűk járatban. Amikor leérkezett, rájött, hogy a sziklahasadékból kiáramló erős légmozgás valóban nagy és összefüggő barlangrendszer jele, amit később Szelek barlangjának neveztek el.

Fejlámpás védősissakkal, gumicsizmával felszerelve, a Sebes-Körös lengőhídján keresztül közelítették meg a Szelek barlangját. Először azt a „lélekszorítót” néztük meg, amelyen keresztül Béla bácsi préselte be magát először a barlangba, de ezt azóta sem használják, csupán megmutatják a látogatóknak. Független aknán keresztül ereszkedtünk le a barlangba, ahol nincs világítás, nincsenek kiépített utak, és elkezdődött a csodálatos föld alatti utunk. Néhol csak alázattal meghajolva, helyenként négykézláb mászva, időn-

ként a pataokban gázolva lehet csak továbbjutni. Ez a rész az úgynevezett vizes barlang, a hatalmas barlang aktív része, amelyben a víz ma is folyamatosan dolgozik, alakít, csodálatos cseppkőképződményeket hoz létre. Ezeket igazából csak akkor láthattuk teljes szépségükben, ha többen egyszerre ráirányítottuk fejlámpánk fényét. Nagyszerű élmény bolyongani a föld alatti világ szépségei között, de nehéz leírni azt a sok gyönyörűséget, amit láthattunk. Az aktív szint fölött még van három fosszilis szint, ahonnan az évmilliók során egyre mélyebbre vájta be magát a víz a mészkőhegybe, amíg a mai aktív szintre érkezett. Mi csak az első fosszilis szintre mehettünk fel a sziklába ágyazott meredek vaslét-
rákon, néhol elég szűk helyeken bujkálva. Nem volt könnyű, de megérte! Az egykor itt csörgedező patakok csodálatos

meandereket, kőpárányokat alakított ki, néhol alig fértünk el, olyan szűk volt a hely, máshol meg hatalmas terem fogadott. Egyik ilyen terem falán - In Memoriam terem - emléklapetteket helyeztek el azoknak az elhunyt társaknak, akik egykor hozzájárultak a barlang feltáráshoz. Sok volt köztük az ismerős név, egykori túrártársak neve. Innen visszatértünk ugyanazon az úton, újból megcsodáltuk a barlang különleges képződményeit, ezúttal a másik oldalukról, majd elbúcsúztunk a barlangtól és elhagytuk azt a csodálatos föld alatti világot, amelyről a néphagyomány azt tartja, hogy a hegy szelleme temérdek kincset őriz a hegy belsejében. Valóban kincset rejt a hegy, a karsztvidék legszebb természeti kincsét, cseppekbe kövesedett tündérvilágot.

A Szelek barlangját 1964-ben nyilvánították természetvédelmi területté, és felkerült az óriásbarlangok világanglistájára is. Felfedezője, Bagaméri Béla pedig több évtizedes munkásságáért 2012-ben megkapta a Magyar Érdemrend lovagkeresztjét.

Vasárnapi kirándulásunk során az Élesd közelében fekvő Feketeerdőre utaztunk, ahol megtekintettük a falu határában lévő Dubina-vízesést, innen indultunk a hegyen keresztül, a magaslakai Zichy-kastély érintésével Sólyomkővárra, medvehagymaszüretre.

Feketeerdő a Réz-hegységben, a Bisztra-patak völgyében fekszik, 19 kilométerre Élesdtől, közigazgatásilag a városhoz tartozik. A falut a németországi Feketeerdő környékéről származó német telepések alapították a 19. században, egyes írások szerint 1841-ben. Fejlődése 1880 után szárnyalt, ekkor nőtt meg a gazdasági jelentősége az 1841-ben létrehozott üveg-

KOVÁCS ZSUZSA

Indulás a barlangba fejlámpás védősissakkal, gumicsizmával felszerelve

lentősége az 1841-ben létrehozott üvegyárnak. A környéken minden természeti adottság megvolt az üvegyártáshoz: a hatalmas erdőség a fűtésre alkalmas famennyiséget adta, a Bisztra medréből a legfontosabb alapanyag, a kvarckő került ki. Németországából, a Feketeerdő-hegység vidékéről toboroztak képzett szakembereket, akik festett és metszett üvegtárgyakat készítettek. A rendszer-váltás után 1996-ban leállt a gyár működése. A tönkrement gyárat bezárták, a szakemberek többsége máshol keresett magának megélhetést. A gyönyörű környezetben fekvő település nehezen bár, de folytatja mindennapi életét, olyan yira, hogy még új református templomot is építettek, amely 2008 karácsonyára készült el. A 2021-es népszámlálási adatok szerint ma már csak 405 lakosa van a falunak, ebből 253 magyar. Feketeerdő maroknyi lakossága büszke a település határában lévő Dubina-vízesésre, amely főleg esős időszakokban csodálatos zuhataggal örvendeztet meg a turistákat. A 30 m magasságból alázóduló víz a Bisztrába ömlik, majd együtt folytatják útjukat a Berettyó irányába.

A vízesés mellett indul a piros sáv turistajelzés, amely elvezet Súlyomkővára. Az út eleje nehezen járható, sáros volt az előző esős napok miatt, no meg a fakitermelő és -szállító eszközök miatt a turistajelzések is hiányosak, lehet, hogy kivágták a jelzett fákat. Ilyenkor előreküldtük csapatunk fiatalabb tagjait, majd a megtalált jelzés irányába folytattuk utunkat. Nemsokára eltűntek a fakitermelés nyomai, kevesebb lett a sár is, javult a jelzés és az út minősége, egyre jobban tudtunk haladni. Megjelent a medvehagyma, szedtünk is belőle bőségesen. A jelzést követve érkezünk meg Magaslakra, az egykori Zichy-vadászkastélyhoz. A műemlék épület eklektikus stílusban épült, távol minden településtől, hegyoldalban, 707 m tengerszint feletti magasságban. A vadászlak nyílászáróival és egyéb díszítmányaival egyetemben az építés körülményeit jelző emléktábla is eltűnt, amelyen a következő felirat volt olvasható: „Ez a vadász-kastély épült a mi Kegyelmes Urunk Zichy és Vásonkeői Zichy Jenő gróf Ő Nagyméltósága óhajtásából az Úrnak 1891-ik esztendejében a leégett vadász-lak helyén. Ezen emléktáblát mély hálából emelte Alföldi Flatt Károly uradalmi tisztartó.”

A kastélyt a Zichyek 1928-ban eladták a La Roche és Darvas fakitermelő részvénytársaságnak. 1948-ban államosították. A kastélyban, amely sokáig őrizte eredeti jellegét, 1972-től vendéglő és szálloda működött. Az 1989-es eseményeket követően egy ideig katonákat szállásoltak el benne, majd 1996-ban a várad-hegyljái Szent Kereszt kolostor görögkeleti apácai vették birtokukba. Az értékes homlokzati elemek ekkor tűntek el az épületről, ablakait műanyag keretű, hőszigetelő nyílászárókra

cserélték. Az egykori vadász-kastély a felismerhetetlenségig átalakítva, de teljesen üresen áll, elhagyatott a környéke is, ki tudja mi lesz a sorsa!

A kastély mellett elhaladva továbbra is a piros sáv jelzést követve folytattuk utunkat Súlyomkő várának romjai felé. Ezen az úton még senki sem járt a csoportból, akár felfedezőtúrának is nevezhetnénk az ezután következő részt. Szerencsére elég jó a jelzés, egyetlen helyen, a Termezeu tanya után történik meg, hogy nincs balra térést jelző nyíl, csak egy balra térő út és azon kb. 50 m távolságra ott a piros sáv jelzés, amit követnünk kell. Innen kezdve elég kanyargós úton ereszkedtünk úti célunk felé, de itt már nagyon jó a jelzés, csak követni kell és már elénk is tárulnak a felállványozott romok. A kastélytól a romokig vezető út a vártnál könnyebb volt, csak az utolsó szakaszon volt kissé meredek az ereszkedő. Itt már vendégmarasztaló sár sem volt, nyugodtan csodálhattuk az ébredező természet szépségeit, az avarból kiemelkedő, élénkzöld mohás részeket, a rügyező fákat, az itt-ott megjelenő tavaszi virágokat, a vígan csörgedező Súlyomkő patakját. A nemrég megkezdett felújítás miatt Súlyomkő várának romjai pillanatnyilag nem látogathatóak, a munkálatok befejezését a kiírás szerint 2026. június 30-ára ígérik.

Súlyomkő várának története a 13. században, a tatárjárás után kezdődik. Az évszázadok során egyik legjelentősebb tulajdonosa Bocskai István, Erdély fejedelme volt, aki itt rendezte be bihari birtokának központját. A Rákóczi-szabadságharc leverése után rombolták le a Habsburgok, azóta pusztuló rom. Kíváncsian várjuk a nemrég megkezdett felújítás eredményét.

A kedvezőtlen időjárási előrejelzések ellenére mindkét nap esőmentes volt, igazi, kellemes kirándulószerű, számunkra kevésbé ismert, de érdekes helyekkel ismerkedtünk, remélhetőleg mindenki szép élménnyel tért haza.

Emlékplakett az elhunyt társak részére, akik hozzájárultak a barlang feltáráshoz

MÁTÓ-SZÉKELY ZSOLT

Cseppekbe kövesedett tündérvilág a karsztvidék legszebb természeti kincse

MÁTÓ-SZÉKELY ZSOLT

Az egykori vadász-kastély a felismerhetetlenségig átalakítva, de teljesen üresen áll

KOVÁCS ZSUZSA